

Список використаної літератури:

1. Антология педагогической мысли Украинской ССР. – М., 1988.
2. Бабишин С.Д. Школа та освіта давньої Русі (IX –I пол. XIII ст.) – К., 1973.

Науковий керівник: старший викл. Свириденко О. О.

О. С. Тимченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ПЕДАГОГІЧНА ПРОСВІТА БАТЬКІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Педагогічна просвіта батьків, як першооснова формування здорових відносин між навчальним закладом та родиною, успішна при ефективній співпраці батьків з педагогом. Співробітництво освітнього закладу і сім'ї забезпечує поєднання родинного та суспільного виховання і спрямоване на реалізацію спільної мети – всебічного, гармонійного розвитку особистості.

Показниками результативної взаємодії є наявність у навчальних закладах доброзичливої атмосфери між педагогами та батьками, високий рівень загальної та педагогічної культури учасників суб'єкт-суб'єктивної взаємодії, їх зорієнтованість на самовдосконалення і саморозвиток, створення умов для повноцінного розвитку дітей. Таким чином, на сучасному етапі розвитку суспільства навчальний заклад і сім'я мають працювати в умовах співробітництва.

За результатами досліджень Л. Поздняк та Н. Лященко, умовами ефективної роботи навчального закладу з батьками є: цілеспрямованість, системність, плановість, диференційований підхід з урахуванням багатоаспектності та специфіки кожної сім'ї, вікова диференціація змісту роботи, доброзичливість, відкритість. Ключовим завданням організації педагогічного процесу є забезпечення взаємодії родини з педагогами [4].

Дещо схожих поглядів дотримуються і такі вчені, як Т. Фалькович, Н. Толстоухова та Л. Обухова. Вони вирізняють у процесі взаємодії сім'ї з освітнім закладом конкретні напрями діяльності кожної із взаємодіючих сторін, де установа забезпечує: вивчення сімей учнів, складання характеристики сімей, організування психолого-педагогічної просвіти батьків, вияв позитивного досвіду сімейного виховання, надання батькам допомоги у вибудові морального способу життя сім'ї, соціалізації дітей, розвитку комунікативних умінь.

Сучасна сім'я використовує позитивний досвід сімейного виховання, залучає до цього процесу традиції народної педагогіки тощо. Виходячи з цього, сім'я і освітня установа спільно створюють систему масових заходів, організують суспільно значущу діяльність та дозвілля батьків і дітей. За таких умов освітня діяльність буде розвиватися відповідно до процесів урбанізації суспільства, не травмуючи при цьому жодну складову педагогічного трикутника: педагог – батьки – діти [5, с. 211].

Важливо в процесі взаємодії сім'ї з педагогом дійти ефективності співпраці навчального закладу з родиною, з метою подолання емоційних бар'єрів та підвищення рівня довіри сім'ї до педагога. Відповідно до цього варто спрямувати роботу з батьками за різними напрямками:

– ведення характеристик сімей учнів (склад сім'ї, сфера зайнятості, проведення громадського огляду, особові справи учнів);

– організація діагностичної роботи щодо вивчення сімей (бесіди спеціалістів, діагностика емоційної та мовленнєвої сфери, показників здоров'я, рівня розвитку пізнавальної активності, індивідуальні та групові консультації батьків зі спеціалістами тощо);

– організація психолого-педагогічної просвіти батьків (тематичні загальношкільні збори, система батьківських лекторіїв);

–робота психологічної служби школи (заняття з елементами тренінгу, поради та рекомендації практичного психолога, соціального педагога, логопеда, адміністрації, відкриті уроки, заняття та заходи, дні відкритих дверей);

–упровадження системи масових заходів з батьками, робота щодо організації спільної діяльності та відпочинку (проведення ярмарок, спільні походи на природу, екскурсії);

–організація освітнього процесу (робота батьківських комітетів, залучення батьків до проведення педагогічних рад та нарад, консультації адміністрації та психологічної служби школи)[2].

Врахування вищезгаданих чинників та особливостей сімей впливає на сфери просвітницької діяльності педагога, конкретизує його напрями роботи у кожному конкретному випадку, а тому їх вивчення постає однією з необхідних передумов ефективного педагогічного всеобучу батьків.

Багато вчених наполягали на необхідності взаємодії освітніх закладів з родинами. Так, В. Сухомлинський під шкільно-сімейним вихованням розумів спільну діяльність освітньої установи і сім'ї, розглядаючи їх як єдину систему, підкреслюючи важливість принципів безперервності та єдності виховання навчального закладу з сім'єю [1, с. 69].

Однак контакт з батьками як взаємодія може бути встановлений лише за умови, що обидва суб'єкти усвідомлюють, що тільки спільними зусиллями можна створити умови для розвитку та виховання дитини, допомогти їй у набутті необхідного соціального досвіду. Визначальною умовою взаємодії цих двох суб'єктів – батьків і педагога – є вичерпне уявлення про зміст виховної діяльності один одного, розуміння переваг і недоліків виховання, можливостей щодо завдань і засобів виховного впливу заради благополуччя дитини, адекватність виховних дій заради запланованого кінцевого результату.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що гармонійний розвиток особистості дитини можливий лише за умови успішної співпраці навчального закладу з родиною. Оскільки, виховуючись тільки в сім'ї, отримуючи любов і турботу з боку рідних, дитина не вступає в контакт з ровесниками. Якщо ж дитина позбавлена батьківської ласки і любові, не бере участі у справах родини, не має постійних обов'язків, а, натомість, більшу частину часу проводить в освітньому закладі, то в неї порушується емоційний зв'язок з рідними людьми, не повністю реалізується її потреба у спілкуванні з ними. Тому, важливим постає процес поєднання виховання дитини в сім'ї з вихованням її у колективі ровесників у процесі взаємодоповнюючого, взаємозбагачуючого впливу сімейного і шкільного виховання [3, с. 113].

Беручи до уваги принципи співпраці, форми роботи з батьками та індивідуальні особливості сімей можна дійти висновків про важливість збалансованої просвітницької діяльності щодо кожного окремого випадку взаємодії родин з навчальним закладом та конкретизувати напрями роботи педагога відносно кожної сім'ї. Це сприятиме успішній та ефективній реалізації педагогічної просвіти батьків за короткий час та з отриманням позитивних емоцій від такої співпраці.

Список використаної літератури:

1. Демиденко Т. М. Шляхи підвищення педагогічної культури батьків у сучасних умовах. Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. Частина I / Т. М. Демиденко. – Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – 2010. – Випуск 183. – С. 67-72.

2. Гриджук Н. О. Взаємодія школи і сім'ї як важлива складова формування особистості [Електронний ресурс] / Н. О. Гриджук // Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Психологічні умови становлення особистості у сучасному суспільстві». – ЦДПУ ім. В. Винниченка. – Режим доступу до джерела: <https://www.cuspu.edu.ua/en/vseukrainska-naukovo-praktychna-internet-konferentsiia-psykholohichni-umovy-stanovlennia-osobystosti-u-suchasnomu-suspilstvi/prohrama/6225-vzaye-modiya-shkoly-i-simy-i-yak-vazhlyva-skladova-formuvannya-osobystosti> – 20.02.2019.

3. Повалій Л. В. Співпраця школи і сім'ї з проблеми формування гуманних батьківсько-дитячих взаємин. Педагогічні та психологічні науки / Л. В. Повалій // Молодий вчений «Young Scientist». – Київ: Інститут проблем виховання АПН України. – 2014. – № 1 (04). – С. 110-113.

4. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля. Частина 2. Навчальний посібник / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 360 с. – Режим доступу до джерела: http://info-library.com/book/26_Pedagogika_ukrainskogo_doshkillya_Chastina_2.html

5. Терещенко Т. А. Сутність взаємодії школи та сім'ї у формуванні особистості учня / Т. А. Терещенко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти / М-во освіти і науки України, Нац. пед. університет ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 16 (21). – С. 208-211.

Науковий керівник: д. пед. н., доцент Ніколаєску І. О.

А. Ю. Шендрик

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

На початку ХІХ століття українські жінки, так само як і жінки в Європі, ще не мали права отримувати вищу освіту. Проте, з середини ХІХ століття на фоні загальних ліберальних змін постає так зване “жіноче питання”, яке полягало в переосмисленні ролі жінок і проявлялось в прагненнях останніх до особистої та економічної свободи, утвердження в суспільному житті. Активні жінки, в більшості із забезпечених та прогресивних сімей вищих кіл суспільства, все частіше прагнули до саморозвитку, науки, громадської діяльності тощо і необхідною умовою було наявність вищої освіти. Подібний стан спостерігався і в Російській імперії, до складу якої входила більша частина території сучасної України. Тож, розвиток вищої жіночої освіти на теренах України залежав саме від імперської влади. У 1860-х рр. жінки отримали право відвідувати лекції в університетах на правах вільних слухачок, що не давало ні ґрунтовної освіти, ні права працювати на державних посадах чи займатися науковою діяльністю. Через це доводилось виїжджати до європейських країн, де жінки мали змогу здобувати освіту нарівні з чоловіками. Російський уряд, занепокоївшись поширенням серед студенток іноземних університетів революційних поглядів, видав указ про обов'язкове повернення до Російської імперії. Очевидно, перед владою постало питання щодо вищої освіти жінок, яке можна було розв'язати двома шляхами: дозволити слухачкам відвідувати університети (яких на території України було три — в Києві, Харкові і Одесі), зробивши їх спільними для обох статей, або створити нові заклади окремо для жінок. Влада обрала другий шлях і, таким чином, були започатковані Вищі жіночі курси (ВЖК), які надавали освіту, наближену до університетської, але при цьому не гарантували ніяких прав, пов'язаних з вищою освітою. Фактично, це були громадські навчальні заклади, яким уряд відмовився надавати матеріальну чи будь-яку допомогу, але при цьому контролював їх діяльність. Організовувались курси спільними зусиллями самих жінок і прогресивних прибічників жіночої освіти, в основному професорів та представників інтелігенції.

Першим таким закладом на території України стали Київські вищі жіночі курси, які розпочали свою діяльність у 1878 р. Аналогічні спроби були також з боку професорського складу Харківського та Одеського університетів, проте дозволів на відкриття так і не було отримано. У перший рік на Київських ВЖК було створено два відділення: словесно-історичне та фізико-математичне, на які загалом вступило 324 курсистки. Викладачами курсів стали професори Київського університету, які читали лекції за вже напрацьованим матеріалом, тож сама якість викладу на ВЖК не була нижчою порівняно з університетом, що підтверджує і висока успішність курсисток. Особам, які закінчили вищі жіночі курси видавалися свідоцтва.

У 1886 р. вийшов наказ про призупинення набору до ВЖК, а після 1889 р. функціонували лише Санкт-Петербурзькі курси. Такий стан не влаштував на той час вже